

Nr 22

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående riktlinjer för reglering av prisförändringar för civilförsvaret m. m.; given Stockholms slott den 29 januari 1965.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Rune B. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag till metoder för beräkning av prisförändringar under anslagen till civilförsvaret och för den budgetmässiga regleringen av anslagen med hänsyn till prisomräkningar och rambelopp.

Slutligt förslag framlägges beträffande anslaget Anskaffning av civilförsvarsmateriel för budgetåret 1965/66.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 29 januari 1965.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson.

Vid anmälan av frågan om anslag till civilförsvaret för budgetåret 1964/65 (prop. 1964: 1 bil. 13 s. 142) anförde jag, att jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga¹ för att, med utgångspunkt i medelkostnadsläget under budgetåret 1963/64, utreda efter vilka regler uppkommande kostnadsändringar under anslagen lämpligen borde beräknas. De sakkunniga, som antagit benämningen *sakkunniga för civilförsvarsindex*, har avlämnat förslag i ämnet i betänkande den 30 november 1964 (stenc. In 1964: 19).

Över förslaget har yttranden avgivits av riksrevisionsverket, statistiska centralbyrån, bostadsstyrelsen, civilförsvarsstyrelsen och försvarets prisregleringsdelegation.

I prop. 1965: 1 (bil. 13 s. 186) har jag, under återopande av att frågan om beräkningen av ramen för civilförsvaret med hänsyn till uppkomna kostnadsändringar var föremål för beredning, föreslagit att anslaget Anskaffning av civilförsvarsmateriel skulle upptagas med ett preliminärt beräknat belopp. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Anskaffning av civilförsvarsmateriel för budgetåret 1965/66 beräkna ett reservationsanslag av 41 410 000 kr.

Jag anhåller nu att i anslutning till redogörelse för det förslag till regler för pris- och löneomräkning, som avgivits av de sakkunniga för civilförsvarsindex, få upptaga de nämnda frågorna till fortsatt behandling.

¹ Generaldirektören Ingvar Ohlsson, ordförande, t.f. byråchefen Frithiof Billström, byråcheferna Ivar Müller och Alf Resare, t.f. kanslirådet Gösta Terstad samt dåvarande byråchefen, numera statssekreteraren Reidar Tilert. I Tilerts ställe förordnades den 26 augusti 1964 byråchefen Kjell-Olof Feldt.

Regler för pris- och löneomräkning m. m.

Sakkunniga för civilförvarsindex

De sakkunniga framhåller att de närmast haft att undersöka frågan efter vilka regler uppkomna kostnadsändringar under anslagen till civilförsvaret på grund av pris- och löneändringar bör beräknas. I samband härmed har de sakkunniga prövat i vilken ordning den budgetära regleringen av kostnadsändringarna bör vidtagas, varvid beaktats såväl pris- och löneändringar som sådana ändringar, vilka kommer till uttryck i det budgetårsvis redovisade betalningsutfallet under anslagen.

De sakkunniga erinrar inledningsvis om att statsmakternas beslut år 1963 (prop. 1963: 86, SU 100, rskr 225) angående riktlinjer för civilförsvarets fortsatta uppbyggnad och kostnadsutveckling i stort sett innebar, att verksamheten skulle bedrivas efter de principer och inom den ram som redovisats i prop. 1959: 114 (SU 85, rskr 233). De årliga kostnaderna beräknades med utgångspunkt i ett rambelopp av 740 milj. kr. Beträffande anslagens storlek för de fyra budgetåren 1963/67 förordades beloppen 90, 94, 97 resp. 97 milj. kr., innefattande såväl driftbudget som kapitalbudget. Härjämte infördes ett system med bemyndiganden som skulle göra det möjligt att beställa materiel och lämna statsbidrag för skyddsrum och branddammar m. m. utöver de årliga anslagen.

I sammanhanget påpekar de sakkunniga den skillnad i utgångspunkterna för beräkningen av de årliga anslagsramarna, som f. n. finns mellan försvaret och civilförsvaret. Medan för försvarets del kostnadsramen rullas fram ett år i taget, successivt omräknad från ett fastställt basårsbelopp, är för civilförsvaret utgångspunkten de rambelopp som i förväg fixerats för organisationens uppbyggnad för vart och ett av budgetåren 1963/67. Civilförsvaret skall inte såsom det militära försvaret tillgodoräknas något årligt, fast procenttillägg för successiv anpassning till den tekniska utvecklingen.

Anslagen till de förhållandevis största utgiftsändamålen i civilförsvarets budget, nämligen materielanskaffning samt statsbidrag till skyddsrum och branddammar, är reservationsanslag och uppföres — efter avvägning sinsemellan — med belopp som ryms inom den förutbestämda totala kostnadsramen. Samtidigt beräknas även anslagen på kapitalbudgeten. Förekommande kostnadsökningar på förslagsanslagen kan alltså minska det kostnadsutrymme, som varit avsett för civilförsvarsmateriel, skyddsrum och branddammar samt förrådsbyggnader m. m. Likaledes medför besparingar på förslagsanslagen till följd av differenser mellan beräknat belopp och betalningsutfall, att det anvisade rambeloppet för verksamheten i dess helhet inte kan utnyttjas.

Konstruktion av civilförvarsindex

I fråga om principerna för konstruktion av en index för civilförsvaret diskuterar de sakkunniga möjligheterna att för omräkning av anslagen med hänsyn till inträffade prisförändringar använda redan förefintliga indexserier, som utvisar den allmänna prisutvecklingen. Som exempel på sådana tänkbara alternativ nämnes det prismaterial efter vilket den årliga nationalprodukten omräknas till fast penningvärde, generalindextalet för partiprisindex och konsumentprisindex. Mot en direkt användning av dessa indexserier för det här ifrågavarande ändamålet talar bl. a. att varuinnehållet i civilförsvarets anslag inte är detsamma och inte har samma fördelning (vikttal) som i ett sådant allmänt prismaterial. Invändningen gäller i ännu högre grad de olika anslagsgrupperna inom civilförsvarets anslagsram, för vilka en prisomräkning kan förutsättas vara erforderlig. Med hänsyn härtill föreslår de sakkunniga, att prisomräkningen av civilförsvarets anslag verkställs med hjälp av en särskild prisindex, kallad civilförvarsindex.

I stort sett finner de sakkunniga det system, som sedan ett antal år använts för indexreglering av kostnadsramar och anslag inom fjärde huvudtiteln, kunna vara tillämpligt även för regleringen på civilförsvarets område. Erfarenheterna av försvarsindex har därför i största utsträckning beaktats av de sakkunniga.

Prisregleringen av civilförsvarets anslag skall kunna avse kostnadsförskjutningar såväl uppåt som nedåt. Med hjälp av civilförvarsindex skall det kvantitativa innehållet i ett visst års budget kunna bibehållas oförändrat från tidpunkten för rambeloppets beräkning — i detta fall hänförd till medelkostnadsläget under budgetåret 1963/64 — till betalningarnas erläggande. Civilförvarsindex skall på samma sätt som försvarsindex budgetärt kunna utnyttjas *dels* för att bestämma rambeloppet för civilförsvarets utgifter i samband med att anslagen beräknas, *dels* för beräkning av prisregleringsbelopp för justering av anslagsramen med hänsyn till prisförändringar som inträffar efter tidpunkten för beräkning av anslagen till tidpunkter under löpande budgetår. Då kostnadsramarna för civilförsvaret är hänfödda till prisläget för budgetåret 1963/64 har det syntts lämpligt att indextalet sättes till 100 för detta år. De principer som tillämpats vid uppbyggnaden av försvarsindex föreslås komma till användning även vid utformningen av civilförvarsindex. Anslagen i riksstaten för ett visst budgetår sammanföres i grupper, enligt de sakkunnigas förslag sammanlagt åtta till antalet. För varje sådan anslagsgrupp beräknas en indexserie, som bygger på en eller flera redan framräknade prisserier, i allmänhet officiella prisindexserier för civila varor. Då flera prisserier utnyttjas beräknas indextalet för anslagsgruppen, gruppindextalet, som ett vägt medeltal av dessa. Indextalet för det totala rambeloppet, generalindextalet, utgör ett vägt medeltal av gruppindextalerna. Viktfördelningen *mellan* och *inom* grupperna grundas i huvudsak på anslagsbeloppen i riksstaten.

De sakkunnigas förslag till anslagsgruppering m. m. framgår av en i betänkandet intagen sammanställning, vilken som bilaga torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende (*Bilaga 1*).

I fråga om indexserierna i civilförvarsindex och gruppvikttalen anför de sakkunniga i huvudsak följande.

Med hänsyn till att civilförvarsindex skall användas för två huvudsyften, beräkning av rambelopp och prisregleringsbelopp, faller det sig naturligt att beräkna två typer av prisindexserier, en för vardera ändamålet. Indextal för beräkning av rambelopp framräknas en gång om året avseende prisläget i maj månad. Indextal för prisregleringen bör framräknas fyra gånger under budgetåret, nämligen för augusti, november, februari och maj.

Indexserien för beräkning av rambelopp kan alternativt byggas upp på grundval av från varandra fristående indexserier för de olika budgetåren, budgetårsserier, eller som en genomgående indexserie för hela perioden, fastbasindex. I båda fallen skall medelkostnadsläget för budgetåret 1963/64 utgöra bas. Den förstnämnda konstruktionen innebär i princip att viktsystemet bygger på anslagsfördelningen under de föregående budgetåren, en fördelning som kan vara olika varje budgetår. En sammanhängande indexserie erhålles genom kedjning av budgetårsserierna. Fastbasindex innebär att samma viktsystem — i regel basårets viktsystem — används för hela den period indexberäkningen omfattar.

Avgörande för val av konstruktion är om fördelningen av anslagsbeloppen på anslagsgrupperna i betydande grad kommer att förändras under beräkningsperioden eller ej. Möjligheterna att i förväg bedöma utvecklingen i detta hänseende är starkt begränsade, särskilt som någon mera detaljerad budgetplan för den period som skall täckas med prisregleringen ej föreligger. För att belysa möjligheterna att genomföra huvuddelen av 1959 års principbeslut har emellertid 1962 års försvarskommitté låtit utarbeta ett utkast till budgetplan. I denna har kostnaderna för civilförsvaret uppdelats i grundkostnader och uppbyggnadskostnader. Avlöningar och omkostnader för civilförvarsstyrelsen, kostnader för forsknings- och försöksverksamhet, utbildning och övningar, förvaring och underhåll av materiel samt självskydd och bidrag till frivilliga organisationer har antagits vara relativt oberoende av takten i civilförsvarets uppbyggnad och har därför förts till gruppen grundkostnader. Som uppbyggnadskostnader har upp tagits anslag till anskaffning av materiel, statsbidrag till skyddsrum och branddammar samt medel under kapitalbudgeten.

Den indexserie i civilförvarsindex som skall användas för beräkning av rambelopp bör konstrueras som en kedjad budgetårsindex. Kedjningen föreslås ske över indextal i budgetårsserierna avseende maj månad närmast före ingången av respektive budgetår. Därvid avses de budgetårsserier, som ligger mellan basåret (budgetåret 1963/64) och det budgetår för vilket indextalet i den kedjade indexserien skall beräknas.

För de indexserier, som för beräkning av prisregleringsbelopp skall mäta prisförändringarna från tidpunkten för anslagsberäkningarna till tidpunkter under löpande budgetår (budgetårsserier), föreslås att viktsystemet (gruppvikttalen) grundas på anslagsfördelningen för det aktuella budgetåret.

En civilförvarsindex konstruerad i enlighet med de av de sakkunniga förordade principerna består av dels *budgetårslänkar*, dels en av budgetårslänkar bildad *kedjad indexserie*. En redogörelse för de sakkunnigas förslag

angående metoderna för beräkningen av budgetårslänkar och kedjad indexserie torde få fogas som bilaga till statsrådsprotokollet i detta ärende (*Bilaga 2*).

Prismaterial

De sakkunniga förordar, att valet av prismaterial för civilförvarsindex sker från samma utgångspunkter som för försvarsindex, vilket innebär följande.

Syftet med civilförvarsindex bör vara att ge ett generellt mått på den genomsnittliga prisutvecklingen för varor och tjänster under anslagen till civilförsvaret. De olika prisserier som används för uppbyggnaden av civilförvarsindex är däremot inte avsedda att kunna användas för prisomräkning för varje särskilt anslag.

Liksom för försvarsindex bör för civilförvarsindex prisnoteringar på civila varor ligga till grund för beräkningarna; detta för att undvika den s. k. cirkeleffekten. Det ligger då närmast till hands att utnyttja redan förefintligt prismaterial från olika indexserier och att direkt applicera detta på de varor, som ingår i anslagen till civilförsvaret. Vid svårigheter att direkt använda förefintligt prismaterial, t. ex. därför att varor och viktsystem i anslag och prismaterial inte är jämförbara, kan antingen en funktionell uppdelning av kostnaderna för färdigvarorna i vissa huvudbeståndsdelar tillgripas (desaggregeringsmetoden) eller också kan en uppdelning av kostnaderna på kostnadselement göras (kostnadselementmetoden).

De sakkunniga anför att vid prövning av vilka prisindexserier eller delar av sådana serier, som direkt skulle kunna användas för beräkning av civilförvarsindex, innehållet i olika anslag bör jämföras med innehållet i befintliga prisindexserier. Därvid bör beaktas i vad mån överensstämmelse föreligger med avseende på råvarukostnad, bearbetningsgrad och prisstabilitet.

För att underlätta jämförelser i dessa hänseenden är det nödvändigt att sammanföra de i anslagen ingående varorna till grupper, vilka såvitt möjligt är homogena med avseende på de tre berörda egenskaperna. Om fördelningen på de olika grupperna av varor i anslaget motsvarar vikterna i en officiell prisindexserie med likartat varuinnehåll, kan indexserien ifråga användas för att mäta prisutvecklingen för anslaget. Jämförelsen underlättas om varorna i såväl anslag som indexserie grupperats efter samma varunomenklatur. Brysselomenklaturen, som ligger till grund för varugrupperingen i tulltaxan fr. o. m. år 1959, är enligt de sakkunniga lämplig för detta ändamål. För civilförvarsindex synes den angivna metoden för val av prismaterial vara den mest användbara.

Många varuslag, som upphandlas för den statliga verksamheten, är emel-

lertid enligt vad de sakkunniga framhåller av så speciell karaktär, att det ej finns något marknadspris för dem. För bedömning av prisutvecklingen kan det då bli nödvändigt att använda samma metod för prisberäkningen som användes bl. a. vid beräkningen av nationalprodukten, dvs. nedbrytning på de olika varor och tjänster, som bildar *kostnadselement* i verksamheten.

Kostnadselementmetoden innebär att kostnaden för slutprodukten uppdelas i vissa huvudgrupper av kostnader, t. ex. löner, material, kapital, övriga kostnader samt vinst. Först fastställs relationerna mellan dessa andelar. Därefter gäller det att finna representativa varor eller mätningssnormer för varje kostnadselement. Slutligen sammanväges det erhållna materialet till en indexserie. De sakkunniga framhåller, att möjligheterna att få fram säkra uppgifter för beräkningar enligt denna metod är starkt begränsade vad gäller uppgifter om kostnadselementens andel av totalkostnaden och produktivetsfaktorn. Här uppkommer vid metodens tillämpning på civilförvarsindex bl. a. frågan om och i vad mån hänsyn skall tas till produktivetsvinster eller -förluster.

Beträffande försvaret uttalades i denna fråga i 1958 års försvarsbeslut att budgetramen skulle få stiga med 2,5 procent årligen för teknisk utveckling samt att kompensation skulle utgå för löne- och prisändringar. Detta tolkades av försvarsindexgruppen så att försvaret även skulle få behålla eventuella produktivetsvinster på sista stadiet i produktionsprocessen (eller bära eventuella produktivetsförluster). De sakkunniga påpekar att för civilförsvarets del ej föreligger något motsvarande uttalande om tillägg för teknisk utveckling. I analogi med vad som hittills gällt för försvaret föreslår de sakkunniga, att även civilförsvaret skall få tillgodoräkna sig eventuella produktivetsvinster på sista stadiet i produktionsprocessen. Skulle en ändring i detta hänseende ske för försvaret, bör en omprövning komma till stånd för civilförsvaret. För civilförsvaret bör — liksom för försvaret — eventuella produktivetsförändringar i tidigare led av produktionsprocessen i princip medföra införandet av en korrektionsfaktor.

Kostnadselementmetoden föreslås i civilförvarsindex komma till användning vid prisberäkning för byggkostnadsanslagen. Därvid föreslås såsom framgår av det följande en korrektionsfaktor bli införd.

Beträffande val av prismaterial för civilförvarsindex hänvisar de sakkunniga vidare till den i det föregående såsom *Bilaga 1* betecknade sammanställningen över prismaterial och vikter inom anslagsgrupperna. Innehållet i denna sammanställning är avsett att kunna användas som underlag vid beräkning av gruppindexet för civilförvarsindex. Den innehåller uppgifter inte bara om vilka prisserier, som föreslås komma till användning vid beräkningarna, utan även om de föreslagna delvikttalen.

Delvikttalen i fråga har med undantag för anslagsgrupperna R 1 och R 2 beräknats med ledning av anslagsbeloppens fördelning budgetåret 1963/64.

För gruppen R 1 (civilförsvarsmateriel m. m.) grundas viktberäkningar på den långsiktiga materielplanen. Anledningen till detta är *dels* att basårets fördelning på materielslag inte kan antas gälla över hela perioden, *dels* att de kostnadskrävande beräkningar som ett årligt byte av viktall skulle medföra därigenom kan undvikas. För anslagsgruppen R 2 (bidrag till byggande av skyddsrum och branddammar) baseras viktfördelningen på två kostnadsfördelningar, *dels* fördelningen för olika skyddsrumstyper på kostnadsgrupper enligt kostnadsredovisningar som under de senaste två åren ingivits till civilförsvarsstyrelsen, *dels* fördelningen av de beräknade anslagen på branddammar och olika skyddsrumstyper i det år 1964 föreliggande långtidsprogrammet för investeringar i branddammar och skyddsrum.

Som tidigare framhållits bör civilförsvarsindex enligt de sakkunnigas förslag bygga på i stort sett samma typ av prismaterial som försvarsindex, dvs. redan befintliga prisserier för representativa civila varor. Svårigheterna att finna lämpliga prisserier för civilförsvarsindex är ej fullt så stora som för försvarsindex, då varorna i civilförsvarets budget i högre grad än försvarets är av civil karaktär och dessutom i allmänhet mindre komplicerade.

Vissa av delposterna under de redovisade anslagsgrupperna har en sådan karaktär, att det utan vidare står klart vilket prismaterial som kan användas, t. ex. SJ:s persontrafiktaxeindex, prismaterial för löner från civildepartementet m. m.

För delposterna i anslagsgrupperna F 2 och R 1 har de sakkunniga funnit det svårare att direkt finna prismaterial, varför en hjälpmetod har använts i dessa fall. Delposterna har sålunda uppdelats i undergrupper. Undergruppernas prisindextal för olika tidpunkter (år 1951, 1954, 1958 samt april 1964) har därefter sammanvägts med hjälp av anslagsbeloppen i 1963/64 års stat. Olika kombinationer av sådana indextal har jämförts med indextal för de nämnda tidpunkterna i officiella prisindexserier, som med hänsyn till varuinnehåll har förefallit lämpliga att användas i civilförsvarsindex. Därmed har följsamheten i olika konjunkturfaser testats. De officiella prisindexserier som med hänsyn till innehåll och likhet i prisutveckling därvid befunnits lämpliga, föreslås av de sakkunniga som indexserier inom anslagsgruppen.

Särskilda svårigheter har enligt vad de sakkunniga framhåller förelegat att finna prismaterial avseende byggnadskostnader då produktivitetsförbättringar (rationaliseringsvinster) ej beaktas i f. n. publicerade byggkostnadsindexserier. I försvarsindex mätes — i avvaktan på bättre prismaterial — prisändringar för byggkostnader med hjälp av en delindexserie avseende samtliga reservationsanslag. Av civilförsvarets budget utgör byggkostnaderna en så stor andel (20 procent mot 6 procent för försvaret) att de sakkunniga inte finner det lämpligt att tillämpa samma metod. Som prismaterial för byggkostnadsanslagen i civilförsvarsindex har de sakkunniga

— i avvaktan på att bättre prismaterial blir tillgängligt — funnit sig böra förorda att schematiskt produktivitetsreducerade indexserier för byggkostnader används, nämligen som grundserie bostadsstyrelsens värderingsindex för flerfamiljshus, den preliminära serien, för byggande av skyddsrum och branddammur därjämte entreprenadindex för bergrumsbyggen, serien för egentliga sprängningsarbeten, ortsgrupp V, produktivitetsreducerad med en procent per år.

De sakkunniga betonar i samband härmed det önskvärda i att byggkostnadsindexserier skapas, som ger ett rättvisande mått på prisutvecklingen inom byggsektorn. Dessa indexserier bör konstrueras på ett sådant sätt, att såväl den faktiska löneutvecklingen (inkl. löneglidning) som produktivitetsförändringar (t. ex. rationaliseringsvinster) beaktas. De sakkunniga anför att, i den mån de nödgats stanna vid provisoriska lösningar vid val av prismaterial, dessa bör omprövas i samband med revision och utbyggnad av indexserierna för partipris och byggkostnader.

En översikt av det prismaterial som föreslås komma till användning för beräkning av civilförvarsindex lämnas av de sakkunniga i betänkandet (s. 25—30).

Beräkning av index

Som nämnts i det föregående förutsätter de sakkunniga att anslagen till civilförsvaret beräknas med utgångspunkt i prinsnivån för maj månad kalenderåret före det aktuella budgetårets ingång. Budgeten kommer sålunda att tillämpas under en period, som ligger mellan 13 och 25 månader efter den tidpunkt på vars prisläge medelsberäkningarna baseras. För uppföljning av prisutvecklingen under löpande budgetår skall de indextal i budgetårsserien användas, som beräknas för respektive kvartals mittmånader under budgetåret. För slutregleringen erfordras enligt de sakkunniga ett medelindextal, som beräknas på grundval av indextalerna för dessa mittmånader. Med hjälp av medelindextalet beräknas slutligen *prisregleringsbeloppet*.

Beträffande beräkningen av *rambelopp* anför de sakkunniga att indextalet i den kedjade budgetårsserien för maj det år förslag om anslagsäskandena inges anger prinsnivåförändringarna mellan denna tidpunkt och medelprisläget budgetåret 1963/64. Med hjälp av detta indextal beräknas med vilket belopp den med utgångspunkt i medelprinsnivån budgetåret 1963/64 beräknade anslagsramen för civilförsvaret skall förändras.

Beaktande av betalningsutfall

De sakkunniga framhåller, att erfarenheten från budgetåret 1963/64 visar, att betydande belopp blivit outnyttjade under skilda förslagsanslag. Anledningen härtill är de otillräckliga erfarenheterna av den nya civilförvars-

organisationens behov och sätt att arbeta, vilket i sin tur lett till felkalkyler i vissa hänseenden. För det nämnda budgetåret kan förutses ett underutnyttjande av rambeloppet med ca 7 milj. kr. (ca 8 procent av rambeloppet). Även för budgetåret 1964/65 kan besparingar förutses fastän till mindre belopp, uppskattningsvis 3 milj. kr.

Även om man för fortsättningen kan utgå från att det skall vara möjligt att ernå en bättre överensstämmelse mellan beräknade förslagsanslag och belastningen på dem är det realistiskt att förutse felmarginaler. Det av de sakkunniga föreslagna systemet skulle kunna bidra till att förslagsanslagen inom ramen vid varje tillfälle beräknas så noggrant som möjligt utan sidoblickar på att i händelse av för hög beräkning, belopp skulle undandras de som reservationsanslag betecknade uppbyggnadsanslagen. Den med rambesluten avsedda långsiktiga och ekonomiskt rationella planeringen av materielanskaffning och skyddsrum m. m. skulle komma att främjas på samma sätt som avsikten är med indexregleringen.

Budgetmässig tillämpning

De sakkunniga har, efter att ha övervägt olika möjligheter att lösa *budgetregleringsfrågorna* för civilförsvarets del, funnit sig böra förorda att en totalreglering sker efter utgången av budgetåret, när medelindextal beräknats och betalningsutfallet för det budgetår regleringen avser är känt. Det prisomräknade totala anslagsbeloppet jämföres med betalningsutfallet. Den skillnad som därvid framkommer utgör summan av alla kostnadsändringar på anslagen, såväl de som betingas av prisändringar som andra. Regleringen över budgeten sker i samband med den ordinarie budgetbehandlingen för kommande budgetår, dvs. slutregleringen för t. ex. budgetåret 1964/65 sker över riksstaten budgetåret 1966/67. De skäl som de sakkunniga åberopar för en sådan ordning är främst följande.

Om regleringen sker när betalningsutfallet är känt, kan man lätt stämma av mot den för civilförsvaret bestämda ramen och smidigt reglera underutnyttjande eller överutnyttjande av denna. Olägenheterna med svårigheten att förutse betalningsutfallet på förslagsanslag kan härigenom i stor utsträckning elimineras. Den föreslagna ordningen är administrativt enkel även såtillvida att något särskilt prisregleringsanslag eller tilläggsanslag inte behöver uppföras för ändamålet. Prisregleringsbeloppet behöver inte fördelas på olika anslag utan lägges endast till eller dras ifrån ett efterföljande budgetårs rambelopp, som i vanlig ordning fördelas på olika ändamål.

Som framgått av det föregående föreligger endast behov av en generell index för hela civilförsvarets budget (driftbudgeten och kapitalbudgeten). Denna generalindexserie skall användas vid beräkningen av rambeloppet för civilförsvaret. Som tidigare nämnts bör för detta ändamål beräknas en kedjad budgetårsindex med medelprisläget 1963/64 som bas. Som budget-

årsserie användes den generella indexserien för beräkning av prisregleringsbeloppet. För uppföljning av prisutvecklingen kan vid behov användas gruppindex talen för de olika anslagsgrupperna i civilförsvarets budget. Beräkningsmaterialet härför bör finnas tillgängligt hos den indexberäknande myndigheten och bör kunna sammanställas för bl. a. nämnda ändamål.

Generalindextalet föreslås skola beräknas med en decimal. Det föreslås få officiell karaktär och bör lämpligen publiceras på samma sätt som försvarsindex (f. n. i Statistiska meddelanden).

Det arbete som är förenat med beräkningen av civilförvarsindex i form av insamling, bearbetning och sammanställning av vikter och prismaterial liksom beräkning och publicering av index talen föreslås bli anförtrott åt statistiska centralbyrån, som redan handhar beräkandet av försvarsprisindex.

Frågor som avser ändringar av viktsystemet i civilförvarsindex och val av prismaterial bör enligt de sakkunniga utredas och beredas av särskild sakkunskap, förslagsvis försvarets prisregleringsdelegation kompletterad med hänsyn till att även civilförsvarets problem skall behandlas. En så sammansatt prisregleringsdelegation bör dels avge förslag beträffande förändringar i civilförvarsindex' viktsystem och prismaterial liksom index tal som skall fastställas av Kungl. Maj:t, dels övervaka beräkningen och följa tillämpningen av civilförvarsindex. Delegationen bör även kunna ta initiativ i sådana frågor. Frågor beträffande prismaterial i civilförvarsindex bör kunna hänskjutas till delegationen av statistiska centralbyrån. I den mån behov av särskilda undersökningar uppkommer bör de utföras under delegationens ledning. De sakkunniga finner det naturligt att index talen i civilförvarsindex fastställas av Kungl. Maj:t. Detta gäller även vissa index tal i prismaterialet, frågor avseende viktsystemet samt val av prismaterial.

Kostnaderna för merarbetet hos statistiska centralbyrån med civilförvarsindex föreslås täckas genom att visst belopp ställes till centralbyråns förfogande för anställning av tillfällig personal. Hållpunkter saknas för beräkning av medelsbehovets storlek på lång sikt. Under de närmaste åren torde arbetsvolymen tidvis bli ganska omfattande. Då pågående utbyggnad och revision av partiprisindex genomförts, torde nämligen även prismaterialet till civilförvarsindex böra revideras. De sakkunniga förutsätter att statistiska centralbyrån då arbetsvolymen för beräkning av civilförvarsindex bättre kan överblickas anmäler medelsbehovet till Kungl. Maj:t.

Yttranden

Försvarets prisregleringsdelegation tillstyrker förslaget till konstruktion av civilförvarsindex och till prismaterial för densamma. Förslaget att anslagsramen för civilförsvaret, till skillnad från förfarandet inom fjärde huvudtiteln, skall beräknas med hjälp av en kedjad index synes motiverat

av att rambeloppen fixerats i förväg för vart och ett av budgetåren 1963/67. Förslaget att som prismaterial för byggnadsanslagen i civilförvarsindex — i avvaktan på att bättre prismaterial blir tillgängligt — utnyttja vissa schematiskt produktivetsreducerade indexserier för byggkostnader synes delegationen vara en acceptabel lösning under en övergångstid. Delegationen framhåller emellertid angelägenheten av åtgärder beträffande mätning av prisutvecklingen på byggnadsområdet och instämmer i det förslag om tillsättande av en expertutredning angående prisindex på byggnads- och anläggningsområdet, som framlagts av delegationen för statistikfrågor i dess förslag angående den statliga bostads- och byggnadsstatistikens framtida organisation.

Prisregleringsdelegationen tillstyrker förslaget att beräkningen av civilförvarsindex anförtros åt statistiska centralbyrån, som redan handhar beräkningen av försvarsindex, och att en delegation sammansatt så som de sakkunniga föreslagit får samma åligganden och behörighet i fråga om civilförvarsindex som delegationen redan har i fråga om försvarsindex.

Försvarets förvaltningsdirektion har i skrivelse till försvarets prisregleringsdelegation anhållit att delegationen hos Kungl. Maj:t utverkar, att försvarsindex för andra kalenderårskvartalet får beräknas för april månad i stället för som nu maj månad och att denna ändring genomföres redan under år 1965. Delegationen finner att en eventuell ändring av tidpunkten för beräkning av försvarsindex avseende andra kalenderkvartalet bör föranleda motsvarande omläggning av de övriga kvartalsberäkningarna. Skulle statsmakterna besluta att försvarsindex skall beräknas för första månaden i varje kvartal bör, för undvikande av visst dubbelarbete, motsvarande ändring göras även i civilförvarsindex.

Även *statistiska centralbyrån* tillstyrker förslaget till konstruktion av civilförvarsindex. I anslutning till de sakkunnigas diskussion av metoder för val av prismaterial understryker centralbyrån den begränsning i användbarheten av kostnadselementmetoden, som ligger däri att säkra uppgifter om produktivetsfaktorn i allmänhet saknas. Centralbyrån utgår, liksom försvarets prisregleringsdelegation, från att de schematiskt produktivetsreducerade indexserierna för byggkostnader endast kommer att användas under en övergångstid till dess denna indexfråga blivit ytterligare utredd. I övrigt lämnar byrån de sakkunnigas förslag utan erinran.

Civilförvarsstyrelsen finner de föreslagna reglerna administrativt enkla och i huvudsak ägnade att ge civilförsvaret kompensation för inträffade prisstegringar och icke utnyttjade belopp inom de fastställda kostnadsramarna. De föreslagna reglerna innebär emellertid enligt vad styrelsen framhåller, att kompensation kommer att utgå för prisstegringar endast t. o. m. det budgetår då medlen anvisats. I den mån reservationsmedel utbetalas vid en långt senare tidpunkt med en högre prisnivå, kommer även det kvantitativa innehållet i dessa reservationer att i motsvarande mån ur-

holkas. Med de i förhållande till de årliga kostnadsramarna stora reservationsmedelsbehållningarna inom civilförsvaret kan detta komma att innebära betydande förluster. Särskilt gäller detta reservationerna på anslagen för byggnadsändamål, där i regel mycket lång tid förflyter från det anslagen anvisats till tiden för det faktiska utförandet av byggnadsarbetet. Det synes styrelsen som om denna olägenhet lätt skulle kunna avhjälpas genom att i underlagssumman för beräkning av det årliga prisregleringsbeloppet inräknades icke blott för budgetåret anvisade medel utan även vid budgetårets ingång befintliga reservationer.

Bostadsstyrelsen ifrågasätter lämpligheten av att använda styrelsens värderingsindex för det ändamål de sakkunniga föreslår. Den övervägande delen av de arbeten som det är fråga om i civilförvarsindex är av betydligt enklare slag än som gäller för bostadsbyggande. Sålunda saknas praktiskt taget helt sådana installationer och inredningsarbeten, som är av stor betydelse för kostnaderna för bostäder. Styrelsen ifrågasätter därför, om inte andra alternativ borde övervägas. Utan att komma med något preciserat förslag föreslår styrelsen, att man närmare undersöker möjligheterna att använda vissa av de gruppindex som ingår i entreprenadindex H 63, t. ex. olika typer av yttre arbeten, stomarbeten etc. Man skulle då antingen kunna tillämpa vissa av de redan existerande serierna eller också konstruera en ny serie genom att på lämpligt sätt kombinera flera av de förefintliga serierna. Styrelsen föreslår vidare, att den reduktion som skall göras på olika indextal differentieras efter den produktivitetstegring, som kan bedömas äga rum ifråga om olika typer av byggnadsarbeten. Styrelsen understryker behovet av en allsidig expertutredning beträffande indexberäkningar inom byggnadssektorn. Med sina synpunkter har styrelsen velat antyda ett annat alternativ för provisorisk lösning än det som utredningen stannat inför.

Riksrevisionsverket lämnar förslaget utan erinran.

Departementschefen

Då riktlinjerna för civilförsvarets fortsatta uppbyggnad prövades av 1963 års riksdag (prop. 1963: 86, SU 100, rskr 225) förutsattes, att de förordade årliga kostnadsramarna för budgetåren efter 1963/64 skulle kunna justeras med hänsyn till uppkommande kostnadsändringar. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade jag med anledning härav särskilda sakkunniga för att utreda efter vilka regler kostnadsändringarna borde beräknas samt i vilken ordning och vid vilka tidpunkter regleringen skulle budgetärt verkställas. Till utgångspunkt för beräkningarna skulle tagas medelkostnadsläget under budgetåret 1963/64.

De sakkunnigas nu framlagda förslag i ämnet innebär i stort sett, att en särskild civilförvarsindex konstrueras efter i huvudsak samma principer

som den försvarsindex, vilken sedan ett antal år användes inom det militära försvaret. Betydande förenklingar i konstruktion och tillämpning har dock visat sig möjliga för civilförsvarets del beroende på bl. a. utgifternas i åtskilliga fall mindre komplicerade natur. Även i fråga om den budgetmässiga tillämpningen av index är det föreslagna systemet enklare än det som f. n. användes på den militära sidan.

Civilförsvarsindex avses skola beräknas på grundval av de i riksstaten uppförda anslagen, varvid de olika utgiftsändamålen allt efter utgifternas art sammanföres till lämpligt valda grupper. Prisförändringarna mätes med utnyttjande av redan befintliga varupris- och löneserier eller beräkningsgrunder, som efter förslag av en prisregleringsdelegation för varje särskilt fall bestämmas av Kungl. Maj:t. Bland det prismaterial som föreslagits av de sakkunniga märks främst serier ur parti- och konsumentprisindex, uppgifter om löneutvecklingen för statsanställda, SJ:s person- och godstrafiktaxeindex samt bostadsstyrelsens värderingsindex för flerfamiljshus, den preliminära serien, och entreprenadindex för bergrumsarbeten, serien för egentliga sprängningsarbeten, ortsgrupp V. Indextalen i den sistnämnda serien föreslås med hänsyn till produktivitetsstegringar bli reducerade med en faktor motsvarande en procent per år, vilket överensstämmer med vad **som f. n. brukas av bostadsstyrelsen i dess värderingsindex.**

Med användning av civilförsvarsindex kan pris- och löneförändringarnas storlek beräknas vid aktuella tidpunkter i förhållande till utgångsläget. Den föreslagna indexserien skall användas för dels omräkning av den i förväg fixerade ramen till aktuellt penningvärde för visst budgetår i samband med att budgeten uppgöres, dels beräkning av prisregleringsbelopp för prisreglering i samband med att anslagsramen fastställs för ett följande budgetår.

För det förstnämnda ändamålet föreslår de sakkunniga att en kedjad budgetårsindex användes, som mäter prisförändringen från medelprisläget 1963/64 (= 100) till den tidpunkt då anslaget beräknas. Indextal i den kedjade serien beräknas för maj månad varje år. Som de sakkunniga framhållit förutsättes anslagsramen för budgetåret 1964/65 vara beräknad efter medelprisläget (index = 100), varför ramen för nämnda budgetår inte skall omräknas med den kedjade indexserien.

För beräkning av prisregleringsbelopp använder de sakkunniga särskilt beräknade budgetårsserier, en serie för varje budgetår. Varje sådan serie mäter prisförändringar från tidpunkten för anslagsberäkningen till olika tidpunkter under det aktuella budgetåret. Indextal i budgetårsserierna skall enligt de sakkunnigas förslag beräknas för maj månad omedelbart före budgetårets ingång samt för månaderna augusti, november, februari och maj under budgetåret (maj månad kalenderåret före budgetårets ingång = 100). Budgetårsserien för 1964/65 beräknas dock med utgångspunkt i medelprisläget för 1963/64.

De här redovisade reglerna för beräkning av kostnadsändringar under

anslagen till civilförsvaret finner jag vara i allt väsentligt ändamålsenliga. Med införandet av dylika fasta regler skapas förutsättningar för att planmässigt utnyttja fixerade anslagsramar och i stort bibehålla det materiella innehållet i dem. Den osäkerhet i fråga om valet av prismaterial och införandet av en korrektionsfaktor i samband därmed för produktivitetstegringar som några remissmyndigheter påtalat och som även nämnts av de sakkunniga, synes mig härvid vara av underordnad betydelse. Efter hand som statistiken på området utvecklas blir det erforderliga underlaget för beräkningen i berörda hänsende också tillförlitligare. En revidering av prismaterialet torde för övrigt få förutses i samband med att en revision och utbyggnad av nuvarande partiprisindex och byggkostnadsindexserier genomföres. I avvaktan härpå bör den av de sakkunniga föreslagna korrektionsfaktorn på en procent i fråga om byggkostnaderna kunna godtagas som beräkningsgrund. Jag utgår vidare ifrån att den eventuella ändring av tidpunkterna för indextalens beräkning som berörts av försvarets prisregleringsdelegation överväges i samband med motsvarande frågeställning beträffande försvarsindex.

Även i fråga om den budgetmässiga regleringen på grund av civilförsvarsindex vill jag ansluta mig till vad de sakkunniga föreslagit. I stort sett innebär förslaget i denna del, att en totalreglering av civilförsvarets budget genomföres i efterhand när medelindextal för budgetåret beräknats och betalningsutfallet är känt. Det prisomräknade totala anslagsbeloppet jämföres med betalningsutfallet och den skillnad, som därvid framkommer, utgör summan av alla kostnadsändringar på anslagen. Hänsyn tages då såväl till sådana kostnadsändringar som betingas av pris- och löneändringar som ändringar, vilka kommer till uttryck i det faktiska betalningsutfallet. Systemet innebär att belopp under sådana förslagsanslag, som inte tagits helt i anspråk eller av särskilda skäl måst överskridas, tillföres resp. avdrages från kostnadsramen för ett senare budgetår. Totalregleringen i fråga sker genom tillägg eller reduktion av kostnadsramen för budgetåret två år efter det budgetår prisregleringen och betalningsutfallet avser. Slutreglering för budgetåret 1964/65 sker således över riksstaten för budgetåret 1966/67 osv.

Det angivna förfaringsättet är administrativt enkelt både ifråga om beräkningssättet och med hänsyn till att något särskilt prisregleringsanslag eller tilläggsanslag inte behöver beräknas. Civilförsvarsindex (den kedjade serien och budgetårsserierna) kan utgöras av en generell indexserie för civilförsvarets hela budget, driftbudgeten såväl som kapitalbudgeten. Den av civilförsvarsstyrelsen påtalade omständigheten, att full kompensation genom förfaringsättet inte uppnås för prisändringar, som uppkommer på grund av att utgiftsbetalningar ibland sker först efter det regleringen genomförts, torde man kunna bortse från.

Beräkningen av civilförsvarsindex bör anförtros åt statistiska centralbyrån, som redan handhar beräkningen av försvarsindex. Utredning och

beredning av ärenden rörande viktsystem och prismaterial bör handläggas av en särskild prisregleringsdelegation, lämpligen samma delegation som nu fullgör motsvarande uppgifter i fråga om försvarsindex. I förekommande fall bör delegationen förstärkas med hänsyn till att civilförsvarets indexfrågor behandlas. Civilförvarsindex bör fastställas av Kungl. Maj:t liksom vissa indextal i prismaterialet, viktsystemet samt valet av prismaterial. Det bör också ankomma på Kungl. Maj:t att vidta de jämkningar i det föreslagna systemet som kan visa sig erforderliga.

Anslagsäskande för budgetåret 1965/66

F 9. Anskaffning av civilförsvarsmateriel

	Anslag	Nettoutgift
1963/64	41 000 000	20 838 581
1964/65	42 000 000	
1965/66 (förslag)	46 000 000	

Yrkanden

Civilförvarsstyrelsen föreslår, att för budgetåret 1965/66 bemyndigande att anskaffa civilförsvarsmateriel lämnas till ett belopp av 50 milj. kr. och att anslaget uppföres med 45 890 000 kr. Anskaffningen avser följande ändamål.

	Bemyndigade	
	1964/65	Förslag
1. Materiel för civilförsvarets organisation	43 862 000	4 550 000
2. Utrustning för civilbefolkningen.....	337 000	150 000
3. Fordon för drift av verksamheten.....	350 000	300 000
4. Viss larmutrustning	1 137 000	300 000
5. Övrig utrustning	4 314 000	44 700 000
	50 000 000	50 000 000

Motiv

Reservationen på anslaget uppgick per den 30 juni 1964 till 64 245 706 kr., varav 35 652 121 kr. bundits genom utlagda beställningar.

1. Enligt planerna har styrelsen avsett att under budgetåret 1965/66 anskaffa materiel för två undsättningskårer samt resterande materiel i preferensgrupp 10 till det lokala civilförsvaret enligt gällande materielplaner. Vissa besparingsmedel förutsättes kunna tas i anspråk för ändamålet.

2. Av medlen avses 100 000 kr. för utomhus- och telefonalarmering och 50 000 kr. för kompletteringar av de anslag beträffande utrymningsplaner, som uppsatts i fastigheterna.

3. Beloppet avser inköp av fordon huvudsakligast för civilförsvarsskolornas räkning samt för omsättning av skolornas och förrådsverksamhetens fordon. Härvid förutsätts att inflytande medel från försäljningen av uttjänade fordon får användas.

4. Beloppet erfordras för att alarmeringsorganisationen skall kunna anpassas till krigsmaktens utbyggnad av stridsledningssystemet Stril 60.

5. Av beloppet avses 100 000 kr. för teleanordningar för civilförsvarets grupperingsplatser och för rapporteringstelefoner samt 100 000 kr. för anskaffning av identitetsbrickor för krigsplacerad civilförsvarspersonal. Återstående belopp, 44,5 milj. kr., avses för anskaffning av radiostationer till civilförsvarets enheter, inkl. radiostationer för länsstyrelsernas samband med lokala civilförsvaret.

Den beräknade kostnaden för anskaffning av radioutrustning (dock ej bärbara radiostationer vartill medel anvisats tidigare) utgör 50 milj. kr., varav 4,1 milj. kr. för reservmateriel. Härav har intill budgetåret 1965/66 anvisats 1 930 000 kr. Kostnaden för materiel, som inte behöver beställas förrän efter budgetåret 1965/66, belöper sig till 1 550 000 kr. Av medel, som anvisats för bärbara radiostationer, beräknas en besparing av 2 milj. kr. Erforderliga medel för budgetåret 1965/66 är således (50—1,93—1,55—2) 44,52 milj. kr. Utöver här redovisade kostnader uppstår vissa merkostnader för att genomföra överenskommen samordning mellan civilförsvarets och polisens radionät.

Departementschefen

Enligt de i det föregående förordade principerna för justering av kostnadsramarna för civilförsvaret med hänsyn till olika slag av kostnadsändringar skulle omräkning med användning av civilförsvarsindex första gången ske i samband med att anslagsramen för budgetåret 1965/66 fastställs. På grund av att indextal för beräkning av anslagsramen ännu inte föreligger bör ramen för budgetåret 1965/66 nu justeras uteslutande med hänsyn till betalningsutfallet under anslagen inom kostnadsramen för budgetåret 1963/64. Jag vill erinra om att denna åtgärd, på samma sätt som avsikten är med civilförsvarsindex, är ägnad att främja den långsiktiga och ekonomiskt rationella planering av materielanskaffning och skyddsrummbyggnad m. m. som systemet med rambeslut åsyftat.

Enligt riksrevisionsverkets budgetårsredovisning för budgetåret 1963/64 har under förslagsanslagen för civilförsvaret en besparing uppkommit av i det närmaste 7 390 000 kr., vilken besparing i vanlig ordning tillförts budgetutjämningsfonden. Beloppet bör i enlighet med det anförda komma civilförsvarets verksamhet till godo under budgetåret 1965/66 och därvid i möjligaste mån utnyttjas för fortsatt anskaffning av civilförsvarsmateriel. Jag räknar emellertid härjämte med att medel under budgetåret 1965/66 kommer att erfordras för utförandet av vissa byggnadsarbeten vid civilför-

svarsskolan i Rosersberg. Uppdrag att inkomma med förslag härom har av Kungl. Maj:t lämnats byggnadsstyrelsen genom beslut den 20 mars 1964. Kostnaderna är preliminärt beräknade till 2,8 milj. kr. Med hänsyn härtill bör av den nämnda besparingen endast ett belopp av 4 590 000 kr. beräknas för anskaffning av materiel.

Bemyndigande att anskaffa civilförsvarsmateriel har för innevarande budgetår lämnats till ett belopp av 50 milj. kr. Den 30 juni 1965 kommer härigenom beställningsbemyndiganden till ett belopp av 37 milj. kr. att sakna täckning av betalningsmedel.

I de av riksdagen godkända riktlinjerna för civilförsvarets kostnader under budgetperioden 1963/67 (prop. 1963: 86, SU 100, rskr 225) beräknas kostnadsramen för materielanskaffning för budgetåret 1965/66 till samma belopp som för det nu löpande budgetåret, 50 milj. kr. I anslag för ändamålet beräknas enligt samma budgetplan 46 milj. kr.

Jag finner det angeläget, att de kostnadsramar för anskaffning av materiel till civilförsvaret, som angivits i de nämnda riktlinjerna för uppbyggnaden, i görligaste mån följes i fråga om såväl bemyndiganden som anslagens storlek. Detta är önskvärt för att uppbyggnaden av organisationen skall kunna ske planenligt och för att betalningsförpliktelse, som staten ikläder sig till följd av bemyndigandena, skall kunna hållas vid i stort sett den nivå, som varit förutsedd i den uppgjorda budgetplanen. I enlighet härmed bör för nästa budgetår begäras bemyndiganden att utlägga beställningar på materiel inom en oförändrad kostnadsram av 50 milj. kr.

Som jag nyss anfört beräknas 4 590 000 kr. av icke utnyttjade medel inom kostnadsramen för budgetåret 1963/64 kunna användas för materielanskaffning under budgetåret 1965/66. Tillsammans med det i årets statsverksproposition beräknade beloppet på 41 410 000 kr., som utgjorde tillgängligt belopp inom den för budgetåret 1965/66 förutsatta totala anslagsramen för civilförsvaret å 97 milj. kr., bör således för nästa budgetår 46 milj. kr. ställas till förfogande för fortsatt anskaffning av materiel.

Vad civilförsvarsstyrelsen anfört angående användningen för olika ändamål av de under anslaget lämnade bemyndigandena för budgetåret 1965/66 finner jag mig i huvudsak kunna godtaga. Liksom för innevarande budgetår bör det ankomma på Kungl. Maj:t att med utgångspunkt i de särskilda planerna för verksamheten närmare bestämma om anskaffningsverksamhetens inriktning.

Vid bifall till mina här framförda förslag kommer den 30 juni 1966 bemyndiganden att beställa civilförsvarsmateriel att sakna täckning av betalningsmedel till ett belopp av (37+50—46) 41 milj. kr.

Hemställen

Under återopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade riktlinjer för beräkning av prisförändringar under anslagen till civilförsvaret m. m.;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å civilförsvarsmateriel inom en kostnadsram av 50 000 000 kr.;

c) till *Anskaffning av civilförsvarsmateriel* för budgetåret 1965/66 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 46 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Stina Wahlström

**De sakkunnigas förslag till prismaterial och vikter inom anslagsgrupperna i
civilförsvarsindex**

Anslagsgrupp	Prisindexserie	Viktal
Driftbudgeten		
<i>Förslagsanslag</i>		
F 1 a <i>Avlöningar till tjänstemän m. m.</i>	Fastställes av Kungl. Maj:t i särskild ordning	100
F 1 b <i>Avlöningar till kollektivavtalsanställda</i>	Löneindex för kollektivavtalsanställd personal i statstjänst, medeltal för alla kategorier. (Uppgifter från statens avtalsnämnd). Fastställes av Kungl. Maj:t i särskild ordning	100
F 1 c <i>Avlöningar till civilförsvarspliktiga m. m.</i>		
Penningbidrag, premier, traktamenten, familjebidrag m. m.	Fastställes av Kungl. Maj:t i särskild ordning	47
Civilförsvarspenning	Fastställes av Kungl. Maj:t i särskild ordning	46
Ersättning för mistad arbetsinkomst	Indextal speglande de generella löneförändringarna på löneplan A. Fastställes av Kungl. Maj:t i särskild ordning	4
Resekostnader	SJ:s persontrafiktaxeindex	3
F 2 <i>Omkostnader för civilförsvarsstyrelsen, civilförsvarsskolorna m. m.</i>		
Instruktörsarvoden	Fastställes av Kungl. Maj:t i särskild ordning	22
Traktamenten	Fastställes av Kungl. Maj:t i särskild ordning	3
Resekostnadsersättningar	SJ:s persontrafiktaxeindex	3
Byggnadskostnader	Bostadsstyrelsens värderingsindex för flerfamiljshus, den preliminära serien (1950=100)	19
Utbildningsanordningar och utbildningsmateriel	Föreslagna indexserier för civilförsvarsmateriel i anslagsgrupp R 1	25
Övriga kostnader	Konsumentprisindex, rensad för alkoholhaltiga drycker och tobak samt kläder och skor	28

Anslagsgrupp	Prisindexserie	Viktal
F 3 <i>Förvaring och underhåll av civilförsvarsmateriel m. m.</i>		
Fraktkostnader	SJ:s godstrafiktaxeindex	51
Lokalhyror	Konsumentprisindex, enbart bostad	22
Materiel	Föreslagna indexserier för civilförsvarsmateriel i anslagsgrupp R 1	8
Driftkostnader för förråd samt alarmerings- och radioanläggningar	Konsumentprisindex för bränsle och lyse, inventarier och husgeråd samt diverse	19
Reservationsanslag		
R 1 <i>Civilförsvarsmateriel m. m.</i>		
Varor i Brysselkapitlen 59—62, 64—65 (kläder och skor, brandslang, filter m. m.)	Partiprisindex, spånadsämnen och textilvaror	38
Varor i Brysselkapitlen 73, 82, 84, 85 o. 87 (rör, verktyg, maskiner, radiomateriel, bilar)	Partiprisindex, maskiner och transportmedel	62
R 2 <i>Bidrag till byggande av skyddsrum och branddammur</i>		
Sprängningsarbeten och bergtransport	Produktivitetsreducerad index för bergrumsbyggande, egentliga sprängningsarbeten ortsgupp V (byggnadsentreprenörfören. 1950=100)	30
Övriga kostnader	Bostadsstyrelsens värderingsindex för flerfamiljshus, den preliminära serien (1950=100)	70
Kapitalbudgeten		
I 1 <i>Uppförande av förrådsbyggnader och anordnande av civilförsvarsskola</i>	Bostadsstyrelsens värderingsindex för flerfamiljshus, den preliminära serien (1950=100)	100

De sakkunnigas förslag till indexformler för civilförvarsindex

Beräkning av budgetårslänkar

Prisändringen beräknas för anslagsgrupperna i budgeten från maj månad kalenderåret före budgetårets ingång till beräkningstillfället. Denna prisändring multipliceras med respektive anslagsgrupps andel av budgeten för budgetåret ifråga, varefter de på detta sätt erhållna produkterna summeras. Därmed har budgetårslänkens prisindextal för beräkningstillfället erhållits.

Grundformeln (indexformel 1) för dessa beräkningar ser ut på följande sätt:

$$R_{ij} = \frac{\sum_k P_{ij}^{(k)} Q_i^{(k)}}{\sum_k P_{(i-1), o}^{(k)} Q_i^{(k)}}$$

där

R_{ij} = prisindex för regleringen avseende budgetåret i vid beräkningstillfället j ($j = 1$ för augusti, 2 för november, 3 för februari och 4 för maj under budgetåret).

$P_{ij}^{(k)}$ = priset på en vara k vid budgetåret i beräkningstillfället j ($j = 0$ för maj omedelbart före budgetårets ingång, $j = 1-4$ enl. ovan).

$Q_i^{(k)}$ = kvantitet för vara k i riksstaten för budgetår i .

Kvantiteterna (Q_i) för de olika varor och tjänster som ingår i civilförsvarets budget är okända. Som viktal användes anslagsbeloppen. Eftersom nämnaren i formeln är lika med anslagsramen för hela civilförsvaret kan formeln beräkningstekniskt ges en enklare utformning.

Följande beteckningar införes:

$B_i^{(k)}$ = anslagsbeloppet för vara k i riksstaten för budgetåret i beräknat efter prisläget i maj kalenderåret före budgetårets ingång

$$\left(\sum_k B_i^{(k)} = \sum_k P_{(i-1), o}^{(k)} Q_i^{(k)}\right)$$

$b_i^{(k)}$ = motsvarande anslagsbeloppets andel av hela anslagsramen för civilförsvaret beräknad efter samma prisläge som $B_i^{(k)}$ ovan.

Indexformel 1 kan då skrivas på följande sätt.

$$R_{ij} = \frac{\sum_k \frac{P_{ij}^{(k)}}{P_{(i-1), o}^{(k)}} \cdot B_i^{(k)}}{\sum_k B_i^{(k)}}$$

som kan omskrivas till

$$R_{ij} = \sum_k b_i^{(k)} \frac{P_{ij}^{(k)}}{P_{(i-1), o}^{(k)}}$$

Enligt sistnämnda formel (indexformel 2) beräknas för varje budgetår en avslutad prisindexserie, en »budgetårsserie», varvid indextal framräknas

för maj månad närmast före budgetårets ingång samt för månaderna augusti, november, februari och maj under budgetåret.

Budgetårsserien för 1964/65 kommer att beräknas på ett något annorlunda sätt än de följande serierna då anslagen för budgetåret 1964/65 har förutsatts vara beräknade efter medelprisläget budgetåret 1963/64. Prisjämförelsen skall alltså inte gå tillbaka till maj 1962 utan till medelprisläget 1963/64. Indextalen beräknas då enligt följande formel (indexformel 3).

$$R_{1964/65,j} = \sum_{\bar{k}} b_{1964/65}^{(k)} \cdot \frac{P_{1964/65,j}^{(k)}}{\bar{P}_{1963/64}^{(k)}}$$

där $\bar{P}_{1963/64}^{(k)}$

utgör medelpriset för vara k under budgetåret 1963/64, uträknat som det aritmetiska mediet av prisnoteringarna i augusti, november, februari och maj.

Med de här redovisade beräkningsmetoderna bestämmes pridförändringarna från det prisläge, efter vilket anslagen beräknas, till prisläget vid tidpunkter under det budgetår för vilket anslagen användes.

För konkretisering lämnas i följande tablå ett fiktivt exempel på hur serierna kan se ut. Därvid beaktas att medelprisläget 1963/64 skall tjäna som bas för beräkningarna.

Tablå 1

Beräkningstidpunkt	Budgetårsserier		
	1964/65	1965/66	1966/67
1963 aug. } nov. }	100		
1964 febr. } maj }			
aug.	(102,1)	100	
nov.	103,3		
1965 febr.	104,2	(104,5)	100
maj aug. nov.	106,7 107,5		
1966 febr.	104,8		
maj aug. nov.	103,2		(98,4)
1967 febr. maj			98,6 95,2 96,7 96,3

Beräkning av den kedjade indexserien

Det återstår att ange metod för beräkning av indexserie för att bestämma prisläget efter vilket anslagsäskandena skall beräknas i förhållande till medelprisläget 1963/64.

Den generella formeln för beräkning av denna indexserie föreslås få följande utseende (indexformel 4).

$$I_t = I_{(t-1)} R_{(t-1),0}$$

varvid

I_i = civilförsvarsindex för framräknande av anslagsäskanderamen för budgetår i .

I följande tablå redovisas ett fiktivt exempel på kedjad indexserie (1963/64 = 100) baserad på indextalen i budgetårslänkarna redovisade i tablå 1.

Tablå 2

Beräkningstidpunkt	Indextal för beräkning av anslagsäskanden för budgetår	
	1965/66	1966/67
1964 maj.....	102,1	
1965 maj.....		106,7

Anslagen för budgetåret 1964/65 förutsättes vara beräknade i medelprisläget budgetåret 1963/64. Indextalet för budgetåret 1965/66 erhålles direkt ur tablå 1, indextalet för 1966/67 genom multiplikation av indextalet för maj 1964 i 1964/65 års serie (102,1) med indextalet för maj 1965 i 1965/66 års serie (104,5) samt division med 100.